« و لا تلقوا بایدیکم الی التهلکه » (خود را به دست خود به هلاکت نیاندازید) بیان می‌دارند که ورزش هایی مثل کشتی کج که منجر به ایذاء به نفس و ایذاء به غیر باشد مرتکب حتی با رعایت مقررات مربوط به آن ورزش باز هم مسئول است و مرتکب جرم شده است .

آیت ا... مکارم شیرازی در پاسخ به استفتاء که چه نوع ورزش هایی دارای اشکال شرعی است پاسخ فرمودند : ورزش هایی‌مانند بوکس خالی از اشکال شرعی نیست بنابراین حوادث ناشی از اجرای این گونه ورزش‌ها به رغم رعایت مقررات به علت مخالفت با موازین شرعی می‌تواند متضمن مسئولیت برای مرتکب باشد ورزش های دیگری نیز ممکن است مشمول همین حکم شود مانند کشتی کج و یا بعضی از ورزش‌های رزمی که متضمن ایذاء به غیر باشد .

شهروندان‌گرامی:

جالب است بدانید، که امکان دسترسی به مطالب متنوع حقوقی درکلیّه زمینه های مدنی، کیفری، خانواده و امور حسبی در سایت اینترنتی معاونت‌آموزش به نشانی زیر می باشد:

www.law-training.ir

بروشورهای زیر چاپ شد :

۲۰۱- عفو یا قصاص قتل
۲۰۲- مسئولیّت مدنی و کیفری صاحبان آژانس املاک
۲۰۳- بدهکاران مالی و حبس آنان (یوم‌الاداء)
۲۰۴- وضعیّت حقوقی عقد موقّت ازدواج
۲۰۵- اعتبار چک مشروط
۲۰۶- حق شریک در فروش ملک مشترک
۲۰۷- نحوه رسیدگی به شکایت مؤلفان ، مصنّفان و هنرمندان و ضمانت اجرای قانون
۲۰۸- حقوق مالکیّت معنوی
۲۰۹- وظایف قانونی پزشکان و ارائه گزارش بیماریهای خاص
۲۱۰- عدم استفاده از کمربند ایمنی در رانندگی و پیامدهای قضایی آن
۲۱۱- حقوق و تکالیف والدین و فرزندان
۲۱۲- عندالمطالبه یا مدت‌دار بودن مهریه
۲۱۳- راهنمای اعاده دادرسی
۲۱۴- قسمتهای مشاع در آپارتمان و نحوه نگهداری آن
۲۱۵- چه کسانی می‌توانند، داوطلب نمایندگی مجلس شورای اسلامی شوند.
۲۱۶- دانستنیهای چک، حقوق و تکالیف دارنده چک بلامحل
۲۱۷- اظهارنامه اولین اقدام قبل از طرح دعوی در دادگستری
۲۱۸- اهدای جنین

کلیّه حقوق محفوظ است و هرگونه تکثیر و استفاده غیرمجاز از این اثر ممنوع می باشد.

آدرس: تهران– خیابان حافظ شمالی– روبروی دانشگاه امیرکبیر
ساختمان شماره ۳ قوّه قضائیه– معاونت آموزش قوّه قضائیه

حقوق شهروندی
معاونت آموزش قوّه قضائیه
قوه قضائیه
۲۶۵

ورزش

از دیدگاه حقوق کیفری

جهت استفاده در دفاتر ارشاد و معاضدت قضایی
وشوراهای حلّ اختلاف

بسمه تعالی

ورزش از دیدگاه حقوق کیفری

بر اساس ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹ :
« هر کس بدون مجوز قانونی عمداً یا در نتیجه بی‌احتیاطی به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتی یا به هر حق دیگری که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده لطمه وارد نماید که موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می‌باشد»
تحقق مسئولیت مدنی موکول به وجود شرایط ذیل می‌باشد :
۱- **ارتکاب عمل** : لطمه به حقوق دیگران می‌تواند به صورت فعل و ترک فعل باشد، فعل یعنی انجام کاری که تجلی خارجی آن به سهولت مشهود و محسوس است مثل تکل از پشت به صورت عمدی در رشته ورزشی فوتبال و یا هل دادن شناگر مبتدی به داخل آب در رشته ورزشی شنا. اما ترک فعل وقتی واقع می‌شود که خودداری کننده بر اساس قانون و یا قرارداد موظف به انجام کاری باشد مثلاً داور مسابقه ژیمناستیک قبل از شروع مسابقه از بازدید دقیق اسباب معیوب خودداری می‌کند و ورزشکار بر اثر نقص موجود مصدوم می‌شود و یا در رشته شنا غریق نجات از نجات شناگری که در حال غرق شدن است خودداری نماید که در این صورت مسئول حادثه می‌باشد .
۲- **وجود ضرر** : ضرر می‌تواند به اشکال مختلف ایجاد شود می‌تواند از طریق صدمه جانی مانند ضرب و جرح و نقص عضو باشد و یا تجاوز و لطمه زدن به حیثیت شخصی مانند شایعات منکراتی در مورد سرپرست یا مدیران ورزشی و هم‌چنین مربیان زحمت‌کش و می‌تواند به صورت تلف نمودن و ناقص کردن اموال ورزشگاه مثل آسیب رساندن به تشک کشتی و تاتامی و وسایل بدنسازی باشد .
۳- **خلاف قانون بودن** : باید گفت که صرف انجام کاری که منجر به ضرر غیر شود موجب مسئولیت مدنی نیست بلکه عمل ارتکابی باید خلاف قانون و بدون مجوز قانونی باشد .
مفهوم مخالف آن این است که ضرر و زیان ناشی از اعمال قانون موجب مسئولیت مدنی نیست به طور مثال اگر ورزشکاری با رعایت تمام مقررات ورزشی آن رشته موجب مصدوم شدن حریف شود چون عمل او بر اساس قانون بوده است و از نظر قانونی مجاز است پس مسئولیتی نخواهد داشت.
۴- **رابطه علیت** : باید بین دو عامل ضرر و فعل زیانبار رابطه علیت وجود داشته باشد یعنی این که ضرر از آن فعل ناشی شده باشد برای مثال شکستگی پای جودوکار ناشی از خطای حریف او باشد تا حریف را مسئول بدانیم . پس می‌توان گفت باید تمامی ۴ شرط فوق الذکر رعایت شود تا بتوان گفت شخص مسئول است در صورت فقدان یکی از شرایط فوق مسئولیت شخص مرتکب ملغی می‌گردد .

ورزش در قانون مجازات اسلامی
بعد از آن که ورزش به عنوان یک موضوع خاص به طور وسیع و گسترده مورد نظر قرار گرفت و مراجعات مصدومین ورزش به دادگاه‌ها کاملاً ایجاب می‌نمود که بین حوادث ورزشی و سایر حوادث بایستی تفاوت قائل شد بالاخره قانون‌گذار در سال ۱۳۵۲ با تصویب ماده ۴۲ مجازات عمومی به اختلاف نظرها پایان داد، تا این که در آخرین تغییرات قانون مجازات اسلامی این ماده با کمی تغییر به ماده ۵۹ فعلی تبدیل شد.
بر اساس ماده ۵۹ قانون مجازات اسلامی اعمال زیر جرم محسوب نمی‌شود:
۱- ... ۲- ... ۳- حوادث ناشی از عملیات ورزشی مشروط بر این که مسبّب آن حوادث نقض مقررات مربوط به آن ورزش نباشد و این مقررات هم با موازین شرعی مخالفت نداشته باشد .
حال برای آن که به مسئولیت جزایی عاملین و ورزشکاران در حوادث ورزشی و میزان چگونگی این مسئولیت پی ببریم بایستی به تحلیل حقوقی این ماده پرداخت :
۱- اصل قانونی بودن جرم و مجازات‌ها بیان می‌دارد که هیچ امری را نمی‌توان جرم دانست مگر آن که به موجب قانون برای آن مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی تعیین شده باشد ، باید گفت اصل بر جرم نبودن اعمال است مگر آن که به موجب قانون آن عمل جرم شناخته شده باشد اما در این ماده صراحتاً بیان شده است که حوادث ناشی از ورزش با رعایت شرایط و ضوابطی خاص جرم محسوب نمی‌شود .
۲- در ماده صراحتاً بیان نشده است که شخص مرتکب ورزشکار باشد ولی با توجه به ماده که بیان داشته «حوادث ناشی از عملیات ورزشی» به این نتیجه می‌رسیم که طرفین عملیات ورزشی کسانی جز ورزشکاران نیستند.
۳- منظور از ورزش، ورزش در معنای عرف است .
۴- منظور از عملیات ورزشی، اقداماتی است که در چهارچوب یک ورزش انجام می‌گیرد پس برای مثال فحاشی یا کتک کاری ورزشکاران مشمول این ماده نمی‌شود .
۵- فرقی نمی‌کند که حادثه در حین تمرین باشد و یا در حین مسابقه.
۶- شدت و ضعف حادثه در عملیات ورزشی تأثیری در جرم بودن و یا نبودن آن ندارد زیرا که مقنن بیان داشته «حوادث ناشی از عملیات ورزشی» پس هم می تواند یک شکستگی کوچک باشد و هم می‌تواند منتهی به مرگ باشد .
۷- نه ورزش و نه اماکن ورزشی اصولاً وسیله‌ای برای مصونیت ورزشکار متخلف نیست .
۸- مهم‌ترین شرط در ماده رعایت مقررات ورزشی در آن رشته می‌باشد اگر عملیات ورزشی بر خلاف قوانین و مقررات آن رشته ورزشی باشد مرتکب نمی‌تواند از امتیازات این ماده بهره ببرد و چنان‌چه در اثر نقض مقررات حادثه‌ای رخ دهد جرم می‌باشد و ورزشکار متخلف بر حسب شدت و ضعف مجازات خواهد شد . برای مثال در قوانین بین المللی واترپلو ، زیر

آب کردن حریف خطا محسوب می شود و اگر در اثر این عمل حادثه‌ای رخ دهد مرتکب مسئول است و نمی‌تواند از مفاد این ماده بهره‌مند گردد.
۹- مقررات ورزشی ناظر به عملیات ورزشی در هر ورزش تحت عنوان آیین‌نامه ، قوانین یا مقررات به مربیان و داوران آن رشته آموزش داده شده است و آنان به استناد همین مقررات اعمال خلاف و خطا را تشخیص می‌دهند، در مواردی که قواعد مدونی وجود نداشته باشد قاضی با مراجعه به عرف و عادت مسلم جامعه و استعلام نظر کارشناسان ذی‌صلاح آن ورزش رأی‌صادر می‌کند .
۱۰- گاهی ممکن است در قوانین بعضی از رشته های ورزشی خطایی پیش بینی نشده باشد در این صورت عرف و عادت آن رشته وضعیت را مشخص می‌نمایند .
۱۱- حوادث ناشی از عملیات ورزش در صورتی که در راستای اجرای مقررات باشد به هر نتیجه‌ای که منجر شود جرم به حساب نمی‌آید و هر گاه حادثه بر اثر خطای ورزشکار باشد مسئولیت قانونی بر عهده او خواهد بود.
۱۲- عمل مرتکب می‌تواند به شکل فعل و یا ترک فعل باشد ، منظور از فعل عملی است که تجلی اراده انسان بوده و در عالم خارج متضمن آثاری می‌باشد و به نحوی قابل حس است مثل فعل‌های ورزشی از قبیل تنه زدن، اجرای فن خطا، سد کردن، پشت پا زدن، پرتاب توپ با دست به صورت حریف و..
ترک فعل عبارت است از خودداری از انجام کاری که مقنّن انجام آن را امر کرده است برای مثال ناجی غریق موظّف است که شناگری که در حال غرق شدن است را نجات دهد در صورت کوتاهی ترک فعل محسوب می‌شود.
۱۳- اعتقاد اغلب حقوق‌دانان وجود یک عمل مادی که قانون آن را جرم شناخته است برای احراز مجرمیت بزهکار کافی نبوده بلکه او باید از نظر روانی قصد و نیت داشته باشد مثلاً اگر تکواندوکاری با علم به خطا بودن فنی عمداً مبادرت به انجام آن می‌کند و حریف بر اثر تقصیر وی آسیب جدی ببیند که در این صورت مرتکب جرم عمدی شده است و مجازات آن قصاص است ، می‌توان گفت در ورزش بسیاری از حوادث ناشی از تقصیر است به این معنا که مرتکب بدون این که قصد ارتکاب جرم داشته باشد در اثر فعل و یا ترک فعل خود موجب وقوع حادثه می‌گردد برای مثال گشتی‌گیری در حین تمرین با حریف خود دچار شکستگی از ناحیه دست می‌گردد که در آن مرتکب نه مقرراتی را نقض نموده و نه عمدی در فعل خود داشته است.
۱۴- حادثه همیشه ناشی از یک عمل ورزشی نیست بلکه گاهی وسایل مورد استفاده ورزشکار غیر مجاز بوده و حادثه نتیجه به کارگیری چنین وسایلی است مثلاً اگر در ورزش بوکس مشت زن از دستکش غیر مجاز استفاده کند و حتی ضربات او صحیح و قانونی باشد به دلیل استفاده از دستکش غیر مجاز مسئول خواهد بود .
۱۵- عملیات ورزشی نباید مخالف با موازین شرعی باشد باید گفت شرع ما بر گرفته از قرآن، سنت و فقه امامیه است و فقها با استناد به آیه شریفه (۱۹۵) سوره بقره که می‌فرماید :